

A reformországgyűlések, így az 1832–36-os is, a magyar állam működésének jelöltek ki új és korszerű irányvonalat. Ezek közé tartozott a vallásszabadság ügye is, amely nemzedékről nemzedékre újra és újra tárgyalóasztalra került. Kölcseynek az országgyűlés 1833. július 4-i ülésén, *A vallás ügyében* címmel előadott beszéde ismét szóvá tette a vallásfelekezettek egyenlő jogállásának kívánságát, és ennek során nagy hangsúllyal követelte a már korábban (kompromisszumok nyomán) megalkotott vallási törvények következetes érvényesítését. Kölcsey felszólalásában a következőket olvashatjuk: „Nemzet hozta a törvényt, s kötelessége is azt oltalmazni; vér ömlött a békekötésekért, s azokat elődeink iránti hálátlanság s merném mondani, vérárlás vétké nélkül semmivé tétetni nem hagyhatjuk; s midőn a törvényhatóságok hasonlóan többsége az ügyet kivívatni kívánja, mi leszen, ha a nemzeti óhajlás kevesek ellenkezése által sikeretlenné tétetik? De mi leszen ez úton országgyűlési tanácskozásainkból is?”

Kölcsey Ferenc majdhogynem minden fontos ügyben hallatta szavát, és mindig az igazságosság, a méltányosság, az ország előrejutása mellett érvelt. Hivatkozhatom továbbá 1833–1834-es felszólalásaira, amelyek az országgyűlés Pestre történő áthelyezését, a királyi udvar magyarországi székhelyének létrehozását, a lengyel nemzet orosz elnyomása ellen kibontakozó tiltakozást, a papi dézsma ügyének rendezését, az örökös váltság lehetőségét (tudniillik azt, hogy a jobbágyi sorban élők megválthassák szabadságukat), az úriszék jogállásának korlátozását és külön kiemelve a szólásszabadság biztosítását szorgalmazták. *A szólásszabadság ügyében* címet viselő szónoki remeklést külön is megemlíteném. „A szólásszabadság, Tekintetes Rendek – írja Kölcsey – egyike a tiszteletről legméltóbb jogoknak oly nemzetnél, mely századok óta meggyéknél s országosan gyülekezik, s a maga sérelmei és kívánságai felett élő szóval szokott értekezni. S nálunk annál tiszteletről méltóbb, mivel itt a sajtószabadság eltapodva van, s érzelmeinket és gondolatainkat egymással megszorítás és akadály nélkül közölni, csak gyűlési beszédek által lehetséges.”

Sorolhatnám tovább a Kölcsey Ferenc által az országgyűlésen megszólaltatott országos kérdéseket és kívánságokat, de úgy gondolom: az imént érintettek is azt igazolják, hogy a Szatmár megyei követ valóban országos feladatok megoldását sürgette, egy európai Magyarország felépítése előtt egyengette az utat, és nagy szakismerettel, egyszersmind férfias eltökéltséggel szorgalmazta az ország megújítását. Ugyanez az intellektuális és erkölcsi erő nyilvánult meg Kölcsey egyik legfontosabb – rendkívül színvonalas és mértéktartó, ráadásul ma is „olvasmányosnak” bizonyuló – beszámoló-sorozatában. Az 1832. december 11-től 1833. augusztus 19-ig, tehát valamivel több mint kilenc hónapon keresztül vezetett *Országgyűlési Napló* című munkájában nem csupán a magyar parlamentarizmus és közélet aligha túlbecsülhető eseménytörténete bontakozik ki előttünk, hanem a költő és politikus személyes és vallomások önéletrajza is. Ebben a művében Kölcsey nem egyszerűen az országgyűlési munka köznapi eseményeit mutatja be; nem pusztán azokról a családaisairól ad számot, amelyeket az ország javát szolgáló javaslatok elgáncsolása miatt kellett átélnie, és nem is csak saját – gyér számú – politikai sikereiről emlékezik meg. Mindezek mellett megörökíti a maga személyes életét, lelki vívódásait is. A *Napló* úgy is olvasható, mint egy nehéz küzdelmeket vállaló és megvívó államférfi regénye: mint egy igazi politikai regény.

A mű elbeszélő irodalmunk ritka tüneménye, amely érdekességében, elemző készségében és persze személyességében méltó társa lehetne Kemény Zsigmond, Eötvös József és Jókai Mór politikával nem egyszer átszőtt reformkori szépprózai munkáinak. Az *Országgyűlési Napló* arra figyelmeztet, hogy régebbi irodalmunknak és publicistikánknek számos olyan – kellő mértékben talán még nem méltatott – alkotása van, amely felfedezésre és megbecsülésre vár. Kölcsey Ferenc életműve ilyen megfontolást érdemlő kihívásokkal ostromol bennünket. Amíg

Kölcsey Ferenc

SZÉP ERDÉLY...

[Törödékek]

Szép Erdély barna fürtü
Leánya, hű anyám,
Tekints az égi lakból
Még egyszer vissza rám.
Im elhagyott hazádon
Pusztulat átka leng;
Erdély ledőlt, s fölötté
Fiad keserve zeng.

1838

szüksége és értelme van annak, hogy fontolóra vegyük múltunk tanulságait, Kölcsey politikai írásai nem veszítik el időszerűségüket.

Batthyány Gyula: *Reformkor*, vegyestechnika, papír, 33 x 22 cm (Fotó: Kieselbach Galéria)